

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Nc/5/2016
Identifikačné číslo spisu:	2116207575
Dátum vydania rozhodnutia:	16.05.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Edita Bakošová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:2116207575.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu E., bývajúceho v T., t.č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody a Ústav na výkon väzby Leopoldov, proti žalovaným 1/ Okresnému súdu Trnava, Hlavná č. 49, Trnava, 2/ Krajskému súdu v Trnave, Vájanského č. 2/A Trnava, o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy, vedenej na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 21 C 134/2016 a na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 26 NcC 7/2016, v konaní o vylúčení sudcov Krajského súdu v Trnave z prejednávania a rozhodovania tejto veci, takto

rozhodol:

Sudcovia Krajského súdu v Trnave JUDr. H., JUDr. V., JUDr. V., JUDr. U., JUDr. Y., JUDr. H., JUDr. L., JUDr. F., JUDr. C., JUDr. M., Mgr. S., JUDr. Y., JUDr. K., JUDr. E., JUDr. X., JUDr. M., JUDr. T., Mgr. R., JUDr. H., JUDr. A., Mgr. C., JUDr. Y., JUDr. Y., JUDr. X., JUDr. E., JUDr. J., JUDr. M. a JUDr. V. nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vo veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 26 NcC 7/2016 (na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 21 C 134/2016).

Sudcovia Krajského súdu v Trnave JUDr. E., JUDr. R. a JUDr. T. sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vo veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 26 NcC 7/2016 (na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 21 C 134/2016).

Odôvodnenie

V konaní vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 21 C 134/2016, oznámila sudkyňa JUDr. Y., že sú u nej dané dôvody, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci (§ 14 ods. 1 O.s.p. a § 15 O.s.p.).

Krajský súd v Trnave, ktorému bola vec predložená na rozhodnutie o vylúčení (nevylúčení) sudcov Okresného súdu Trnava, ju predložil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o vylúčení (nevylúčení) sudcov Krajského súdu v Trnave. Sudcovia Krajského súdu v Trnave sa vyjadrili, že možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti z dôvodu, že žalovaným 2/ v predmetnej veci je Krajský súd v Trnave, na ktorom vykonávajú sudcovskú funkciu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Trnave (§ 16 ods. 1 O.s.p.)

posudzoval opodstatnenosť oznámení sudcov tohto krajského súdu (§ 15 O.s.p.) z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní vecí, k nezaujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska vylúčenia sudcu je právne významným vzťah sudcu buď k prejednávanej veci (o ktorý ide v prípade konkrétneho záujmu sudcu na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci), alebo k účastníkom konania (ide oň napríklad v prípade rodinného alebo priateľského vzťahu sudcu k účastníkovi konania), alebo k zástupcovi účastníka konania. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní vecí, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania.

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) súčasne na druhej strane zahŕňa aj právo na to, aby právna vec účastníka konania nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci musí rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania, ktorý zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho prejednávania a rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu spočíva v zmaření hroziaceho rizika, že by vo veci mohol konať a rozhodovať zaujatý - nie nestranný - sudca.

Nestrannosť definovaná aj ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a stranickosti býva považovaná za pojem širší ako nezávislosť. Nestrannosť sudcu musí byť podstatou jeho funkcie, zatiaľ čo jeho nezávislosť ju má iba umožňovať. Pod sudcovskou nezávislosťou a nestrannosťou treba rozumieť aj nezávislosť a nestrannosť každého jednotlivého sudcu. Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej právnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadržal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97). Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania vecí buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prejednanie vecí pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania vecí pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie vecí nestranným súdom je len povinnosť (nadriadeného) súdu prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia vecí pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (por. napr. Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (por. napr. Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so

zreteľom na ktoré môžu vznikáť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [por. tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (por. Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. aj k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (por. Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (por. tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESEp a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďit' prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

Pri posudzovaní dôvodnosti oznámenia označených sudcov Krajského súdu v Trnave o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (por. ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Predseda Krajského súdu v Trnave, JUDr. E., je ako štatutárny zástupca pre vzťah k žalovanému 2/ v tomto konaní automaticky vylúčený. Judikatúra sa ustálila v názore, že sudcov pomer k veci môže vyplývať predovšetkým z priameho právneho záujmu sudcu na prejednávanej veci. Nepochybne je tomu tak v prípade, ak je sudca sám účastníkom (zástupcom účastníka) konania, bez ohľadu na ktorej procesnej strane. JUDr. T. je vylúčený z dôvodu, že podal podnet na trestné stíhanie žalobcu pre podozrenie zo spáchania trestného činu krivého obvinenia a ohovárania. JUDr. R.E. je vylúčená z dôvodu, že bola predsedníčkou senátu, ktorý pod sp. zn. 6 Tos 34/2016 rozhodoval o sťažnosti obvineného E. (žalobcu v prejednávanej veci) proti uzneseniu Okresného súdu Trnava sp. zn. 7 Tk 3/2015 z 23. marca 2016.

Všetci ostatní sudcovia svoju zaujatosť (či už konkrétne vyslovenú alebo len tvrdenú možnosť objektívnej pochybnosti) vyvodzovali zo skutočnosti, že žalovaná 2/ je ich služobným úradom, na ktorom vykonávajú funkciu sudcu. Najvyšší súd Slovenskej republiky v tejto súvislosti poukazuje na to, že sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia v zmysle § 2 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z.z. v znení zmien a doplnkov a je povinný prejednať a rozhodnúť všetky veci, ktoré mu boli pridelené v súlade s platným rozvrhom práce súdu. Obsah tohto práva a povinnosti je základným pilierom výkonu

funkcie sudcu, keď výnimky môžu vyplývať len z naplnenia zákonných predpokladov. Vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci na základe jeho vzťahu k účastníkom konania predpokladá vzťah sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho). Je potrebné dôsledne rozlišovať medzi súdom (proti ktorému návrh smeruje) a sudcom (ktorý na tomto súde vykonáva súdnictvo) a mať pri tom na zreteli, že ich vzájomný vzťah nie je vzťahom zamestnaneckým alebo služobným. Vymenovaním za sudcu vzniká a zánikom funkcie sudcu zaniká osobitný vzťah sudcu k štátu, z ktorého vyplývajú vzájomné práva a povinnosti sudcu a štátu; za štát v týchto vzťahoch nekoná súd, na ktorom sudca vykonáva súdnictvo - por. § 25 ods. 1 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a príslušiacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Len sama skutočnosť, že sudca vykonáva svoju činnosť na služobnom úrade, ktorý je vo veci označený ako žalovaný, nemôže bez ďalšieho aj vzhľadom na objektívne hľadisko vyvolať pochybnosti o jeho nezaujatosti.

Sudcovia Krajského súdu v Trnave JUDr. L., JUDr. M., Mgr. S. JUDr. Y., JUDr. K., JUDr. E., JUDr. X., JUDr. T., Mgr. R., JUDr. A., Mgr. C., JUDr. Y. a JUDr. E. svoju zaujatosť (okrem vzťahu k žalovanej 2/) vyvodzovali aj zo svojho priateľského vzťahu k prom. práv. Y., sudcovi Okresného súdu Trnava, rozhodujúcemu v trestnej veci žalobcu, z ktorej žalobca odvodzuje nárok uplatnený v konaní vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 21 C 134/2016. Priateľský vzťah zakladá pochybnosť o nezaujatosti sudcu len pre jeho pomer k účastníkovi alebo jeho zástupcovi (tak zo subjektívneho hľadiska, ako aj z hľadiska objektívneho, a len vtedy je spôsobilý naplniť zákonné predpoklady pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí z hľadiska ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p.). V danom prípade však prom. práv. Y. nevystupuje v postavení účastníka konania. Len relevantný vzťah k účastníkom konania je možné považovať za takú okolnosť, ktorá je dôvodom pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí z hľadiska § 14 O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky svoje rozhodnutie o oznámeniach sudcov Krajského súdu v Trnave uvedených vo výroku 1/, založil na vzájomnej korelácii a vyvažovaní oboch relevantných hľadísk teórie zdania (tak subjektívneho, ako aj objektívneho hľadiska) a v súlade s vyššie uvedeným výkladom dospel k záveru, že v prípade týchto sudcov nemožno mať objektívne pochybnosti o ich nezaujatosti, ktoré by boli relevantné v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. Z tohto dôvodu rozhodol tak, že označení sudcovia nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto o sudcoch Krajského súdu v Trnave rozhodol tak ako je uvedené vo výrokoch 1/ a 2/ tohto rozhodnutia.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.